

İKİNCİ 500 İHRACATA SARILDI

İhracat pazarlarındaki zorlu rekabet koşulları ve zayıf talebe rağmen Türkiye'deki küçük ve orta ölçekli **sanayiciler** 2024'te ihracata sarıldı. **İSO 500**'ün geçen yılki ihracatı, yüzde 1.5'lik sınırlı artarken; İkinci 500'ün ihracatı yüzde 6.2 yükseldi. **İSO İkinci 500**'ün Türkiye **sanayi** ihracatı içindeki payı da 2024'te 0.2 puan artarak yüzde 6.3'e yükseldi.

EKONOMİ SERVİSİ

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO), mayıs ayında açıkladığı 2024 yılı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (**İSO 500**) araştırmasının ardından, **İSO 500**'e göre daha küçük ve orta ölçekli kuruluşları kapsayan **İSO İkinci 500** araştırmasının sonuçlarını da yayımladı. Buna göre, en büyük ikinci 500 **sanayi** şirketlerinin üretimden satışları 988 milyar liradan 1 trilyon 393 milyar liraya çıktı. Araştırmada, üretimden satışlarda yüzde 41'lik artış yakalansa da geçmiş üç yılın altında kaldığına dikkat çekildi. Üretimden satışlar, 2024'te yüzde 41.1 olan yıllık ortalama Yurt İçi Üretici Fiyatları Endeksi (Yİ-ÜFE) ile arındırıldığında ise reel olarak binde 1 oranında geriledi. Böylece 2022'de yüzde 10.4; 2023'te yüzde 5.2 olan üretimden satışlardaki reel düşüş eğilimi, **İSO 500**'de olduğu gibi üst üste üçüncü yıla taşınmış oldu. **İSO İkinci 500**'ün faaliyet kârı 2024'te yüzde 18.9 azalarak 145 milyar liradan 118 milyar liraya indi. Faaliyet kârlılığı oranı da yüzde 12.6'dan yüzde 7.3'e geriledi. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, "Önceki yıllardan farklı olarak **İSO İkinci 500**'ün faaliyet kârlılığında belirgin bir aşınma görüyoruz" değerlendirmesinde bulundu.

ZAYIF TALEP VE MALİYET ETKİSİ

İSO raporunda, **sanayicilerin** geçen yılki zayıf performansına ilişkin şu değerlendirmeye yer verildi: "2024 genelinde ihracat pazarlarında zayıf seyreden talep, artan maliyet baskılarının satış fiyatlarına yeterince yansıtılamaması, Türk lirasındaki reel değerlenme eğilimi ve güçlü doların yol açtığı parite etkisi, **sanayi** sektörünün uluslararası

rekabet gücünü zayıflatarak satış performansını düşürdü."

ARTIŞ ORANI İSO 500'Ü SOLLADI

İSO'nun 2024'e ilişkin İkinci 500 raporunda öne çıkan diğer detaylar şöyle oldu:

• **İSO İkinci 500**'ün ihracatı geçen yıl yüzde 6.2 artışla 15.9 milyar dolara çıktı. Bu artış, **İSO 500**'ün üzerinde gerçekleşti. Bu da büyük ölçüde **İSO İkinci 500**'de sayısal olarak daha fazla ağırlığa sahip olan tekstil ve giyim sektörlerindeki güçlü ihracat performansından kaynaklandı. Bu gelişmeler sonucunda **İSO İkinci 500**'ün Türkiye **sanayi** ihracatı içindeki payı 2024'te 0.2 puan artarak yüzde 6.3'e yükseldi.

• 2023'te kâr eden kuruluş sayısı 428 iken, bu sayı 2024'te 341'e geriledi. Zarar eden kuruluş sayısı ise 72'den 159'a çıktı. Bu sayı, **İSO İkinci 500**'ün açıklanmaya başladığı '1997'den bu yana en yüksek değer olarak dikkat çekti.

• 2023'te yüzde 76.7 2024'te yüzde 32.2 büyüdü. Alt kalemler incelendiğinde, 2023'te yüzde 66 olan mali borçlardaki artış, 2024'te yüzde 45.1'e geriledi.

AR-GE MORALİ

• **İSO İkinci 500**'de Ar-Ge yapan kuruluş sayısı, son yıllardaki durağan seyrin ardından 2024'te 11 kuruluş daha artarak 238'e ulaştı ve en yüksek düzeyine ulaşmış oldu.

• Ar-Ge harcamaları da 8.6 milyar TL olarak gerçekleşti. Bu rakam, 2023'teki 3.9 milyar TL'lik harcama tutarına göre yüzde 120'lik artışa işaret etti.

• Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranı da binde 62 ile en yüksek düzeye çıktı.

Bahçivan, Ar-Ge harcamalarında yaşanan artışa yönelik "Bizi kısmen de olsa teselli eden gelişme ise tüm zorluklara rağmen **İSO İkinci 500**'ün Ar-Ge eğiliminde görülen artış" ifadelerine yer verdi.

İSTE EN BÜYÜK İKİNCİ 500 SANAYİ ŞİRKETİ

• ÜRETİMDEN satışlar baz alınarak yapılan 2024 yılı **İSO İkinci 500** sıralamasına göre, İstanbul Asfalt Fabrikaları 4 milyar 186 milyon TL ile ilk sırayı aldı. Onu 4 milyar 185 milyon TL ile Yılmaz Redüktör takip ederken Boyteks Tekstil 4 milyar 169 milyon TL ile üçüncü oldu. 2024 yılı **İSO İkinci 500** sıralamasına üretimden satışları 4 milyar 186 milyon TL ile 1 milyar 820 milyon TL arasında kalan şirketler girebildi. **İSO İkinci 500**'ün 2023 yılı listesinde yer alan şirketlerin üretimden satışları ise 2 milyar 958 milyon TL ile 1 milyar 294 milyon TL bandında gerçekleşmişti. 41 kuruluş 2023 araştırmasında **İSO 500**'de iken 2024'te **İSO İkinci 500**'e geriledi.

İSO İkinci 500 2024'ün 10 Büyük Sanayi Kuruluşu

2023 Sıra No	2024 Sıra No	Kuruluş	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
283	1	İstanbul Asfalt Fabrikaları	4.185.960.700
-	2	Yılmaz Redüktör	4.184.981.587
-	3	Boyteks Tekstil	4.169.358.089
-	4	Gölktaş Göller Bölgesi Çimento	4.166.673.182
2	5	Karel Elektronik	4.146.575.242
-	6	ERBOSAN Erciyas Boru	4.132.560.779
-	7	Bien Yapı Ürünleri	4.127.538.112
-	8	Çimbeton Hazır beton ve Prefabrik Yapı Elemanları	4.118.796.639
-	9	Agrobest Grup Tarım İlaçları	4.111.157.779
-	10	FNSS Savunma Sistemleri	4.098.198.838

İkinci 500'ün cirosu 1.4 trilyon TL

İSTANBUL Sanayi Odası'nın (İSO) "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2024" araştırmasına göre, en büyük ikinci 500 sanayi kuruluşunun üretimden satışları 2024'te, bir önceki yıla kıyasla yüzde 41 artarak 1 trilyon 393 milyar liraya yükseldi. **İSO İkinci 500**'de ilk sırayı 4 milyar 186 milyon liralık üretimden satışla İstanbul Asfalt Fabrikaları alırken, onu 4 milyar 185 milyon lirayla Yılmaz Redüktör, 4 milyar 169 milyon lirayla Boyteks Tekstil izledi. 2023 araştırmasında "İstanbul Asfalt Fabrikaları" 283'üncü, Yılmaz Redüktör 412'nci, Boyteks Tekstil ise 490'ıncı sırada yer almıştı.

İSTİHDAMDAMDA GENİŞLEME SÜRÜYOR

İSO İkinci 500'de vergi öncesi dönem kâr eden kuruluş sayısı 428'den 341'e geriledi. Zarar eden kuruluş sayısı da 72'den 159'a yükseldi. Finansman giderleri yüzde 45.4 artarak 95 milyar liraya yükseldi. Aynı yılda faaliyet kârı ise yüzde 18.9 azalışla 118 milyar liraya geriledi. **İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan**, 2024'te satış performanslarının zayıfladığını, maliyetlerinin yükseldiğini ve kârlılığının bozulduğunu belirterek, "Şirketlerin ihracatındaki yüzde 6.2'lik artışı ve istihdamdaki istikrarlı genişleme eğiliminin altıncı yıla taşınmasını çok değerli buluyorum" ifadelerini kullandı.

Üretimden satışlar baz alınarak yapılan sıralamaya göre İstanbul Asfalt Fabrikaları 4.186 milyon TL ile ilk sırayı aldı. İkinci sıraya 4 milyar 185 milyon TL ile Yılmaz Redüktör, üçüncü sıraya 4 milyar 169 milyon TL ile Boyteks Tekstil yerleşti.

SANAYİDE 27 yıllık rekor zarar

Kârlar finansmana harcandı

ISO İkinci 500'ün finansman giderleri ise yüzde 45,4'lük artışla 95 milyar TL'ye çıktı. Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı da 35,8 puanlık artışla yüzde 80,9'a ulaştı. Araştırmada **sanayicinin** kazandığı paranın yüzde 80'inden fazlasını finansmana ayırdığı belirtildi. **ISO İkinci 500**'ün istihdamı yüzde 2,2 artışla 291 bin 280 kişi oldu. Ödenen maaş ve ücretlerdeki artışın ise yüzde 90,9 olduğu aktarıldı.

Hülya K.
ORUÇOĞLU

SIKİ para politikalarının ardından iç talepteki düşüş ile ihracatta kaybedilen rekabet gücü, **sanayi** sektörünün küçük ve orta ölçekli işletmelerini etkiledi. **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)**, **'Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2024'** araştırmasına göre, şirketlerin üretimden satışları 988 milyar liradan 1 trilyon 393 milyar liraya ulaştı. Şirketlerin satışlardaki yüzde 41'lik artış performansı ise son

3 yılın altında kaldı. 2024'te yüzde 41,1 olan yıllık ortalama yurt içi üretici fiyatları endeksi ile arındırıldığında satışlar reel olarak binde 1 geriledi.

YÜZDE 18,9 AZALDI

Şirketlerin faaliyet kârı da 2024'te yüzde 18,9 azaldı 145 milyar liradan 118 milyar liraya geriledi. Faaliyet kârlılığı oranı ise yüzde 12,6'dan yüzde 7,3'e düştü. 2023'te kâr eden kuruluş sayısı 428'di, bu rakam 2024'te

341'e geriledi. Zarar eden kuruluş sayısı da 72'den 159'a çıktı. Söz konusu rakam **İSO İkinci 500**'ün ilk açıklandığı 1997'den bu yana en yüksek seviye oldu.

ISO İkinci 500'de 2023'te yüzde 76,7 artan toplam borçlar 2024'te yüzde 32,2 büyüdü. **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "Satışlarda zayıf performans, maliyetlerde yükseliş ve kârlılıkta bozulma şeklinde özetleyebileceğimiz bir tablo ile karşı karşıyayız" ifadelerini kullandı.

SANAYİDE 'İKİNCİ 500'ÜN KARNESİ BELLİ OLDU

İhracat parladı ama

kârda hedef tutmadı

ISO 500'e göre daha küçük ve orta ölçekli kuruluşları kapsayan 'Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' belli oldu. Şirketlerin ihracatındaki artış yüzde 6.2'yle **ISO 500** şirketlerini sollarken artan maliyetlerle kârlılığın ise bozulduğu açıklandı

EKONOMİ SERVİSİ

İstanbul Sanayi Odası (ISO), mayıs ayında açıkladığı 2024 yılı 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (ISO 500)' araştırmasının ardından, ISO 500'e göre daha küçük ve orta ölçekli kuruluşları kapsayan 'Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (ISO İkinci 500)' araştırmasının sonuçlarını da kamuoyu ile paylaştı. ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, ISO İkinci 500 şirketlerinin 2024'te satış performanslarının zayıfladığını, maliyetlerinin yükseldiğini ve kârlılığının bozulduğunu belirterek, "Şirketlerin ihracatındaki yüzde 6.2'lik artışı ve istihdamdaki istikrarlı genişleme eğiliminin 6. yıla taşınmasını çok değerli buluyorum" dedi.

Üretimden satışlar baz alınarak yapılan 2024 yılı ISO İkinci 500 sıralamasına göre İstanbul Asfalt Fabrikaları 4.186 milyar TL ile ilk sırayı aldı. Onu 4.185 milyar TL ile Yılmaz Redüktör takip ederken Boyteks Tekstil 4.169 milyar TL ile üçüncü oldu.

2024'te zayıflayan küresel talebe

rağmen Türkiye'nin ihracatı yüzde 2.4 ile ılımlı bir artış göstererek 261.8 milyar dolara yükselmiş, sanayi sektörü ihracatı yüzde 2.6 artışla 252.1 milyar dolar olmuştu. ISO İkinci 500'ün ihracatı ise yüzde 6.2 artışla 15.9 milyar dolara çıktı. ISO İkinci 500'ün ihracat artışı, ISO 500'ün üze-

rinde gerçekleşti. 2024'te ISO 500'de olduğu gibi ISO İkinci 500'de de kârlar sert düşüşler gösterdi. Satıştaki zayıf performansın yanı sıra maliyetlerdeki yüksek artış faaliyet kârlılığını olumsuz etkiledi. ISO İkinci 500'ün faaliyet kârı 2024'te yüzde 18.9 azalarak 145 milyar liradan 118 milyar liraya geriledi.

'İstihdamda olumlu genişleme yaşandı'

ISO 500'ün ardından ISO İkinci 500 araştırmasının da sanayinin içinden geçtiği zorlu süreci ortaya koyduğunu kaydeden ISO Başkanı Bahçivan, "2024 sonuçlarına baktığımızda, satışlarda zayıf performans, maliyetlerde yükseliş ve kârlılıkta bozulma şeklinde özetleyebileceğimiz bir tablo ile karşı karşıyayız" dedi. Üretimden satışlarda ISO 500'e göre olumlu performans olsa da son üç yıldır reel düşüş yaşandığına dikkati çeken Bahçivan, şirketlerin ihracatındaki yüzde 6.2'lik artışı ve istihdamdaki istikrarlı genişleme eğiliminin altıncı yıla taşınmasını çok değerli bulduğunu vurguladı. Bahçivan önceki yıllardan farklı olarak ISO İkinci 500'ün faaliyet kârlılığında belirgin bir aşınma gördüklerini aktardı.

ÜRETİMDEN SATIŞLARDA YÜZDE 41'LİK ARTIŞ VAR

En büyük ikinci 500 1,3 trilyon liraya ulaştı

Türkiye'nin en büyük **sanayicilerinin** yer aldığı ikinci liste açıklandı. 'İkinci 500'de borçluluğun azalıp istihdamın arttığı da görüldü. **İSO Başkanı Bahçıvan** "Sanayicilerin tüm zorluklara rağmen iş ve aş üretmesinin çok değerli olduğunu ifade etti...

İstanbul **Sanayi Odası**'nın (İSO) araştırmasına göre, Türkiye'nin **ikinci 500 büyük sanayi kuruluşunun** üretimden satışları geçen yıl, bir önceki yıla göre yüzde 41 artarak 1 trilyon 393 milyar liraya ulaştı. 'İkinci 500' listesinde ilk sırayı, 4 milyar 186 milyon liralık 'üretimden satış' rakamıyla İstanbul Asfalt Fabrikaları alırken, ikinci sırada 4 milyar 185 milyon lira ile Yılmaz Redüktör, 4 milyar 169 milyon lirayla da Boyteks Tekstil izledi. Listeye 66 yeni kuruluş ilk kez girdi. 41 kuruluş da en büyük 500'den 'ikinci 500' listesine geriledi.

YATIRIM İÇİN KREDİ ÇEKTİLER

İSO ikinci 500'ün finansman giderleri yüzde 45,4 artarak 95 milyar liraya yükseldi, toplam borçtaki azalma da dikkat çekti. Önceki yıl yüzde 76,7 artan toplam borçlar, 2024'te yüzde 32,2 büyüdü. Artış oranı mali borçlarda yüzde 66'dan yüzde 45,1'e, diğer borçlarda ise yüzde 87,5'ten yüzde 20,6'ya geriledi. 2024'ten önceki üç yılın aksine mali borçlar diğer borçların üzerinde büyüdü. Bu durum, yükselen faizlere rağmen nispeten daha küçük ve orta ölçekli kuruluşların finansman ihtiyacını karşılamak için kredi kullanmak durumunda kaldığına işaret ediyor.

İSTİHDAM VE İHRACAT ARTIŞI ÇOK DEĞERLİ

İstanbul Sanayi Odası Başkanı **Erdal Bahçıvan**, rakamları değerlendirirken, önceki yılın sonuçlarına göre satışlarda zayıf performans, maliyetlerde yükseliş ve karlılıkta bozulma şeklinde özetlenebilecek bir tabloyla karşı karşıya olduğunu belirterek "Her şeye rağmen şirketlerin ihracatındaki yüzde 6,2'lik artış ve istihdamdaki istikrarlı genişleme eğilimini çok değerli bulduğunu ifade etti. **Sanayinin**, ekonominin daha sağlıklı ve rasyonel bir zemine oturması için mücadele verdiğini, ihracat yapıp istihdamı artırarak değer ürettiğini söyleyen Bahçıvan tüm **sanayicilere** rakamlarını paylaştığını, aş ve iş üretmeye devam ettiğini için de teşekkür etti.

İkinci 500'ün ilk 10'u

Sıra	Kurum	Üretimden satış (TL)	Geçen yılı sıra
1-	İstanbul Asfalt Fab.	4.185.960.700	283
2-	Yılmaz Redüktör	4.184.981.587	-
3-	Boyteks Tekstil	4.169.358.089	-
4-	Göllaş	4.166.673.182	-
5-	Karel Elektronik	4.146.575.242	2
6-	ERBOSAN	4.132.560.779	-
7-	Bien Yapı ür.	4.127.538.112	-
8-	Çimbeton	4.118.796.639	-
9-	Agrobrest	4.111.157.779	-
10-	FNSS Savunma	4.098.198.838	-

Listeden öne çıkanlar

- 66 kuruluş, listeye ilk kez dahil oldu, 41 şirket ilk 500'den ikinci 500'e düştü.
- Firmaların yüzde 62'sinin 4 sektörde toplandığı görüldü. İlk sırada 108 firmayla gıda, ikinci sırada 75 şirketle kimyasal ürünler, üçüncü sırada da 68 firmayla tekstil izledi.
- İkinci 500'ün faaliyet kârı yüzde 18,9 azaldı.
- Ödenen maaş ve ücretlerdeki artış yüzde 90,9 oldu.

- Şirketlerin vergi öncesi kâr ve zarar toplamı yüzde 63,8 düşüşle 34 milyar liraya inerken, satış kârlılığı oranı yüzde 8,2'den yüzde 2,1'e düştü. Bu oran son 10 yılın ortalaması olan yüzde 7'nin oldukça altında kaldı.
- En fazla ihracat yapan şirketler, 164,3 milyon dolarla Danem Gıda, 158,1 milyon dolarla Chen Güneş Enerjisi Sistemleri, 131,7 milyon dolarla da Baykan Denim

Konfeksiyon oldu. İkinci 500'ün ihracatının ortalamasının üzerinde artması da dikkat çekti.

● 283. sıradan birinciliğe: 2024 araştırmasında ilk 3'te bulunan şirketlerin önceki yılki listede çok gerilerde olması dikkatini çekti. 2023 araştırmasında "İstanbul Asfalt Fabrikaları" 283'üncü, Yılmaz Redüktör 412'nci, Boyteks Tekstil ise 490'ıncı sırada yer almıştı.

GIDA SEKTÖRÜ İLK SIRADA

● Sektör bazında bakıldığında, 108 firmayla gıda ilk sırada yer alırken, onu 75 firmayla kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünleri, 68 şirketle tekstil ve 61 işletmeyle ana metaller ve makine imalat **sanayisi** takip etti. Geçen yıl **ISO İkinci 500**'de ilk sırayı 4 milyar 186 milyon liralık üretimden satışla İstanbul Asfalt Fabrikaları alırken, onu 4 milyar 185 milyon lirayla Yılmaz Redüktör, 4 milyar 169 milyon lirayla Boyteks Tekstil izledi. Öte yandan, İkinci 500 sıralamasına üretimden satışları 4 milyar 186 milyon lira ile 1 milyar 820 milyon lira arasında kalan şirketler girerken, 66 yeni kuruluş 2024 listesinde yer alma başarısı gösterdi.

41 kuruluş, 2023 araştırmasında **ISO 500**'de iken geçen yıl **ISO İkinci 500**'e geriledi. 393 kuruluş araştırmanın son iki yılında da İkinci 500'e girdi. Listede Albayrak Grubu bünyesinde faaliyet gösteren şirketlerden Varaka Kağıt **Sanayi A.Ş.**, 181. ve Sukkar Şeker Üretim A.Ş. ise 184. sırada yer aldı.

TEKNOLOJİNİN PAYI ARTIYOR

● Teknoloji yoğunluklarına göre oluşturulan katma değer dağılımı incelendiğinde, en yüksek payı yüzde 41 ile düşük teknoloji yoğunluklu **sanayi** işletmeleri alırken, bu grubun payında 3,6 puanlık düşüş görüldü. Orta-düşük teknoloji **sanayilerin** payı 1,5 puan artarak yüzde 27,7'ye, orta-yüksek teknoloji sektörlerinin payı 2,3 puan yükselişle yüzde 28'e ulaştı. Yüksek teknoloji grubun payı ise 0,3 puan düşüşle yüzde 3,3'e geriledi. Bu veriler, özellikle orta-yüksek ve yüksek teknoloji sektörler toplamının **ISO İkinci 500**'de ilk kez yüzde 30 bandını aştığına işaret etti.

İkinci 500'de de kârlar faize gitti

ISO'nun açıkladığı 'Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' listesindeki kârlılıkların önemli bölümü, ilkinde olduğu gibi faize gitti. Şirketler, geçen sene üretim ve ihracatta dirençli bir performans sergilerken; kârlılıkta ise ciddi gerileme yaşadı. Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı, bir yılda yüzde 45'ten 81'e çıktı.

■ **İstanbul Sanayi Odası'nın (ISO) "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2024"** araştırması açıklandı. Buna göre, listedeki şirketler, 2024'te üretim ve ihracatta dirençli bir tablo ortaya koyarken, kârlılıkta ise ciddi bir gerileme yaşadı. En büyük ikinci 500 **sanayi** kuruluşunun üretimden satışları ise bir yüzde 41 artarak 1 trilyon 393 milyar liraya yükseldi. Artış oranı ise son üç yılın altında kaldı.

FINANSMAN GİDERİNİN FAALİYET KÂRINA ORANI YÜZDE 81'E ÇIKTI

Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı ise bir yılda yüzde 45'ten yüzde 81'e çıktı. Geçen yıl yüzde 41,1 olan yıllık ortalama Yurt İçi Üretici Fiyatları Endeksi (Yİ-ÜFE) ile arındırıldığında üretimden satışlar reel olarak binde 1 geriledi. Böylece 2022'de yüzde 10,4, 2023'te yüzde 5,2 olan

üretimden satışlardaki reel düşüş eğilimi tıpkı **ISO 500**'de olduğu gibi üst üste üçüncü yıla taşınmış oldu. Geçen sene, **ISO 500**'de olduğu gibi; İkinci 500'de de kârlar sert düşüş gösterdi. Listedeki şirketlerin finansman giderleri, yüzde 45,4 artarak 95 milyar liraya yükseldi.

İHRACAT SEVİNDİRDİ

Açıklanan sonuçlar, firmaların yüksek faiz ortamında zorlandığı şeklinde değerlendirildi. Aynı yılda faaliyet kârı ise yüzde 18,9 azalışla 118 milyar liraya düştü. Böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı 35,8 puan artışla yüzde 80,9'a yükseldi. Bu oran, **ISO** ilk 500 listesinde yüzde 96,6 olmuştur. İkinci 500'ün faaliyet kârı 2024'te önceki yıla göre yüzde 18,9 azalarak 118 milyar liraya gerilerken, faaliyet kârlılığı yüzde 12,6'dan yüzde 7,3'e indi. Bu oran 2014-2023 ortalaması olan yüzde 10,9'un oldukça altında gerçekleşti.

Faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr/zarar toplamı ise yüzde 16'lık artışla 205 milyar liraya yükseldi. İlgili şirketlerin ihracatı ise yüzde 6,2 artışla 15,9 milyar dolara çıktı.

ANADOLU'NUN AĞIRLIĞI DENGELENİYOR

Artış oranı **ISO 500**'ün üzerinde gerçekleşirken, bu durum büyük ölçüde **ISO İkinci 500**'de sayısal olarak daha fazla ağırlığa sahip tekstil ve giyim sektörlerindeki güçlü ihracat performansından kaynaklandı. Listenin Türkiye **sanayi** ihracatı içindeki payı 0,2 puan artarak yüzde 6,3'e yükseldi. Kuruluşlar, oda bilgilerine göre sıralandığında ise, **sanayideki** Anadolu ağırlığının arttığı ve dengelendiği görüldü. **İstanbul Sanayi Odası** 135 şirketle ilk sırada yer alırken, onu 38 şirketle **Ege Bölgesi Sanayi Odası**, 36'şar firmayla Kocaeli ve Gaziantep, 34 şirketle Bursa izledi. ► **EKONOMİ SERVİSİ** İSTANBUL

YÜKSEK FAİZLER SONUCU ETKİLEDİ

● **İstanbul Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan**, araştırma sonuçlarını değerlendirdiği açıklamasında, satışlarda zayıf performans, maliyetlerde yükseliş ve karlılıkta bozulma şeklinde özetlenecek bir tablo ile karşı karşıya olduklarını söyledi. Bahçıvan, yüksek faiz ortamına dikkat çekerek, "Yükselen faizlere rağmen finansman ihtiyacının sürmesi nedeniyle mali borçlar ve dolayısıyla finansman giderleri de önemli ölçüde artmış. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı da çarpıcı bir şekilde yüzde 45'ten yüzde 81'e çıkmış durumda" ifadelerini kullandı.

FOTOGRAF: ARSIV

İSO İkinci 500'e iç talep düşüşü damga vurdu

İstanbul Sanayi Odası İkinci 500 Büyük **Sanayi** araştırmasında, şirketlerin iç talep düşüşünden etkilendiği ortaya çıktı. Karlılıklar, son 10 yılın ortalamasının altında kaldı. **Üretimden satışları 2024'te 988 milyar liradan 1 trilyon 393 milyar liraya çıkaran İSO İkinci 500 şirketlerinin yüzde 41'lik artış performansı da geçmiş üç yılın altında kaldı. İkinci 500 sıralamasının birincisi ise İstanbul Asfalt Fabrikaları oldu.**

İstanbul **Sanayi Odası (İSO)**, "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2024" sonuçlarını açıkladı. Araştırma, ekonomide yaşanan parasal sıkılaştırma politikaları, yüksek faiz ve düşük kurun şirketlere etkilerini net bir şekilde ortaya koydu. 2024 yılı sonuçlarına bakıldığında, üretimden satışlarını 988 milyar liradan 1 trilyon 393 milyar liraya çıkaran **İSO İkinci 500** şirketlerinin yüzde 41'lik artış performansının geçmiş üç yılın altında kaldığı görüldü. 2024'te yüzde 41,1 olan yıllık ortalama Yurt İçi Üretici Fiyatları Endeksi (Yİ-ÜFE) ile arındırıldığında üretimden satışlar reel olarak binde 1 oranında geriledi. Böylece 2022'de yüzde 10,4; 2023'te yüzde 5,2 olan üretimden satışlardaki reel düşüş eğilimi tıpkı **İSO 500**'de olduğu

gibi üst üste üçüncü yıla taşınmış oldu. 2024 yılındaki zayıf performansta iç ve dış gelişmelerin belirleyici rol oynadığı görülürken, yurt içinde 2024 Nisan ayından itibaren sıkı para politikaları daha kapsamlı şekilde uygulanmaya başlandı. Buna bağlı olarak iç talepte başlayan kademeli yavaşlama **sanayi** sektörünün satışlarını olumsuz etkiledi. Bir diğer önemli karlılık göstergesi olan faiz, amortisman ve vergi öncesi kar/zarar toplamı ise yüzde 16'lık sınırlı artışla 177 milyar liradan 205 milyar liraya yükseldi. Buna karşılık FAVÖK karlılığı oranı 2,6 puan düşüşle yüzde 15,3'ten yüzde 12,7'ye geriledi. Söz konusu oran 2014-2023 or-

Erdal Bahçivan

talaması olan yüzde 13,8'in altında kaldı.

■ İHRACATTAKİ ARTIŞ YETERLİ OLMA- DI:

Yurt dışında ise 2024 yılı genelinde ihracat pazarlarında zayıf seyreden talebin, artan maliyet baskılarının satış fiyatlarına yeterince yansıtılamaması, Türk lirasındaki reel değerlenme eğilimi ve güçlü doların yol açtığı parite etkisiyle **sanayi** sektörünün uluslararası rekabet gücünü zayıflatarak satış performansını düşürdüğü görüldü. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, "İkinci 500 sonuçlarıyla ilgili 2024 sonuçlarına baktığımızda; satışlarda zayıf performans, maliyetlerde yükseliş ve karlılıkta bozulma şeklinde özetleyebileceğimiz bir tablo ile karşı-

laşıyoruz. Diğer taraftan, **İSO İkinci 500** şirketlerinin ihracatındaki yüzde 6,2'lik artışı ve istihdamdaki istikrarlı genişleme eğiliminin altıncı yıla taşınmasını da çok değerli buluyoruz" diye konuştu. Yükselen faizlere de dikkat çeken Bahçivan, "Finansman ihtiyacının sürmesi nedeniyle mali borçlar ve dolayısıyla finansman giderleri de önemli ölçüde artmış. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet karına oranı da çarpıcı bir şekilde yüzde 45'ten yüzde 81'e sıçramış durumda. Bizi kısmen de olsa teselli eden gelişme ise tüm zorluklara rağmen **İSO İkinci 500**'ün AR-GE eğiliminde görülen artış. Bunun yanı sıra **İSO İkinci 500**'de düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerden orta-düşük ve orta-yüksek sektörlerle doğru bir kayma olmasını, gelecek

adına umut verici bir eğilim olarak görmeliyiz" değerlendirmesinde bulundu.

■ İSTANBUL ASFALT LİDER KOL- TUĞUNDA:

Üretimden satışlar baz alınarak yapılan 2024 yılı **İSO İkinci 500** sıralamasına göre İstanbul Asfalt Fabrikaları 4 milyar 186 milyon lira ile ilk sırayı aldı. Onu 4 milyar 185 milyon lira ile Yılmaz Redüktör takip ederken Boyteks Tekstil 4 milyar 169 milyon lira ile üçüncü oldu. 2024 yılı **İSO İkinci 500** sıralamasına üretimden satışları 4 milyar 186 milyon lira ile 1 milyar 820 milyon lira arasında kalan şirketler girebildi. **İSO İkinci 500**'ün 2023 yılı listesinde yer alan şirketlerin üretimden satışları ise 2 milyar 958 milyon lira ile 1 milyar 294 milyon lira bandında gerçekleşmişti. - EKONOMİ SERVİSİ

41 ŞİRKET BİRİNCİ LİG'DEN İKİNCİLİĞE GERİLEDİ

2024 yılında 66 yeni kuruluş sıralamada yer alma başarısı gösterdi. 41 kuruluş 2023 araştırmasında **İSO 500**'de iken 2024'te **İSO İkinci 500**'e geriledi. 393 kuruluş araştırmanın son iki yılında da (2023, 2024) **İSO İkinci 500** sıralamasında yer aldı. 2024 yılında zayıflayan küresel talep koşullarına rağmen Türkiye'nin ihracatı yüzde 2,4 ile ılımlı bir artış göstererek 261,8 milyar dolara yükselmiş, **sanayi** sektörü ihracatı yüzde 2,6 artışla 252,1 milyar dolar olmuştur. **İSO İkinci 500**'ün ihracatı ise yüzde 6,2 artışla 15,9 milyar dolara çıktı. **İSO İkinci 500**'ün ihracat artışı, **İSO 500**'ün üzerinde gerçekleşti. Bu durum büyük ölçüde **İSO İkinci 500**'de sayısal olarak daha fazla ağırlığa sahip olan tekstil ve giyim sektörlerindeki güçlü ihracat performansından kaynaklandı. Faaliyet karı geriledi **İSO İkinci 500**'ün faaliyet karı 2024'te yüzde 18,9 oranında azalarak 145 milyar liradan 118 milyar liraya geriledi. Buna paralel olarak faaliyet karlılığı oranı da yüzde 12,6'dan yüzde 7,3'e indi. Bu oran 2014-2023 ortalaması olan yüzde 10,9'un oldukça altında gerçekleşti. **İSO İkinci 500**'ün 2024'te vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 63,8 oranında düşüşle 95 milyar TL'den 34 milyar TL'ye geriledi. Satış karlılığı oranı ise yüzde 8,2'den yüzde 2,1'e inerken, bu oran son on yılın ortalaması olan yüzde 7'nin oldukça altında kaldı. Vergi öncesi kar ve zarar toplamındaki düşüşte enflasyon muhasebesi uygulaması sonucunda oluşan 20,6 milyar TL'lik net enflasyon düzeltmesi zararının da etkisi söz konusu oldu. Bu zararın satış karlılığına etkisi 1,3 puan olarak gerçekleşti. Bu uygulama yapılmıyorsa **İSO İkinci 500**'ün satış karlılığı yüzde 2,1 değil, yüzde 3,4 olacaktı.

İSO İkinci 500'de satışlar zayıfladı

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan, "İSO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2024" araştırmasına ilişkin değerlendirmesinde, şirketlerin 2024 yılında satış performanslarında zayıflama, maliyetlerde yükseliş ve kârlılıkta bozulma yaşadığını söyledi. Bahçıvan, yaptığı yazılı açıklamada, araştırmanın sanayinin içinden geçtiği zorlu süreci net şekilde ortaya koyduğunu belirterek, "2024 sonuçlarına baktığımızda, satışlarda zayıf performans, maliyetlerde yükseliş ve kârlılıkta bozulma şeklinde özetleyebileceğimiz bir tablo ile karşı karşıyayız" ifadesini kullandı.

Bahçıvan, İSO 500 ile kıyaslandığında İSO İkinci 500'ün bazı göstergelerinde daha olumlu, bazılarında ise düşündürücü gelişmelerin yaşandığını dile getirdi. İkinci 500'ün üretimden satışlarının üretici enflasyonuna paralel bir artış göstererek reelde sadece binde 1 oranında gerilediğini aktaran Bahçıvan, son üç yıldır reel olarak düşüş yaşandığına dikkati çekti. Buna karşın şirketlerin ihracatındaki yüzde 6,2'lik artışı ve istihdamdaki istikrarlı genişleme eğiliminin üst üste altıncı yıla taşınmasını çok değerli bulduğunu vurguladı.

Önceki yıllardan farklı olarak, bu yıl faaliyet kârlılığında belirgin bir aşınma yaşandığını ifade eden Bahçıvan, "İSO İkinci 500'de satışların maliyeti ile faaliyet giderleri 2024'te uzun yıllardır görmediğimiz düzeylere ulaştı. Dahası, yük-

selen faizlere rağmen finansman ihtiyacının devam etmesi nedeniyle mali borçlar ve finansman giderleri önemli ölçüde arttı. Bu durum, finansman giderlerinin faaliyet kârına oranını yüzde 45'ten yüzde 81'e çıkardı" değerlendirmesinde bulundu.

Tüm zorluklara rağmen araştır-

mada AR-GE eğiliminde artış kaydedilmesinin kendileri için teselli edici olduğunu belirten Bahçıvan, düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerden orta-düşük ve orta-yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerle doğru yaşanan kaymanın ise gelecek açısından umut verici bir gelişme olduğunu dile getirdi.

2024'ün hem küresel hem de ulusal anlamda ekonomik belirsizliklerle şekillendiğini hatırlatan Bahçıvan, "Dünyada artan ekonomik ve ticari kutuplaşma, Avrupa'nın imalat sanayisinde derinleşen kriz ve sıkı seyreden dış finansal koşullar 2024'e damgasını vurdu. Ülkemizde ise enflasyonla mücadeleyle yönelik uygulanan ekonomi programı, özellikle ikinci çeyrekte daha da kapsamlı şekilde devreye girdi. Bu durum, finansman maliyetlerini artırdı ve iç tüketimde ivme kaybına neden oldu. Bugün açıkladığımız İSO İkinci 500 verileri de tüm bu gelişmelerin sanayi üzerindeki etkilerini net bir şekilde ortaya koyuyor. Özellikle krediye erişime daha duyarlı olan küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin bu durumu daha yoğun hissettiğini görüyoruz" dedi.

Bahçıvan, tüm bu koşullara rağmen sanayinin ekonomiye sunduğu katkının sürdüğüne işaret ederek, "Sanayimiz, ekonomimizin daha sağlıklı ve rasyonel bir zemine oturması için verilen mücadeleye güçlü bir sorumluluk anlayışıyla, üretmeye, ihracat yapmaya ve istihdam sağlamaya devam ediyor. Bu nedenle 2024 gibi zorlu bir yılda sanayi sektörlerinin gösterdiği performans takdire şayandır. Ekonomideki en temel işlevi olan üretimi sürdürüp aş ve iş yaratmayı başaran sanayicilerimize, araştırmamıza katılarak değerli verileri bizlerle paylaştıkları için teşekkür ediyoruz" ifadelerini kullandı.

İkinci 500 büyüğün üçte biri zarar yazdı

Türkiye'nin "İkinci 500 Büyük" şirketinden 159'u, 2024 yılı bilançosunu zararla kapattı. Azalan faaliyet kârının yüzde 81'i de, yüksek faiz nedeniyle finansman giderine harcandı

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırması, zorlu geçen 2024 yılında reel bazda sınırlı kayıpla da olsa satış hacmini korurken, kârlılıkta en sıkıntılı yıllarından birini yaşadı. Zayıf talep koşullarının yanı sıra, maliyet-

lerdeki yüksek artış, kârlılıkta reel olarak yüzde 74 oranında sert düşüşe yol açtı. Zarar eden şirket sayısı bir önceki yıla göre yüzde 121 artarak 159'a çıkarken, bu sayı 28 yıllık araştırma tarihinin en yüksek seviyesinde gerçekleşti.

MERVE YİĞİTCAN/08

- Finansman giderleri yüzde 45,4 artarak 95 milyar TL'ye yükseldi. Faaliyet kân ise yüzde 18,9 azalışla 118 milyar TL'ye geriledi.
- İşgücü verimliliği reel olarak azalırken, ödenen maaş ve ücretlerdeki artış yüzde 90,9 ile enflasyonun oldukça

üzerinde gerçekleşti.

- Üretimde ağırlığı yüzde 41'e düşük yoğunluklu sanayiler oluştururken, bu grubun payı 3,6 puan azaldı. Orta-düşük ve orta-yüksek teknoloji sanayilerin payında artış, yüksek teknoloji grubunun payında ise düşüş kaydedildi.

■ Türkiye genelinde **sarı** istihdamdaki sayısı en az kaldığı 2024 yılında **2,2** milyon istihdamı yüzde **2,2** artışla 291 bin kişiye ayı. Aynı yılda ödenen maaş ve ücretler artışına ise yüzde **90**'e enflasyonun üzerinde gerçekleşti. **500** de işgücü verimliliği 2024 yılında 739 nominal artışla 4,8 milyon TL'ye yükseldi, net olarak yüzde 23 azaldı. Halka açık kuruluşların sayısı geçen yıl adan da artarak 39 bin e yükseliş seviyesine çıktı. **500** de yabancı sermaye yatırımların sayısı da 1,6 artarak 67 milyar seviyesine korudu. Bu artışın önemli değişiminde bakıldığında ise ilk sırada 108 firmaya "gıda ürünleri", 75 firmaya "kimyasal ürünler", plastik ve kauçuk ürünleri **sarı**, 68 firmaya "tekstil ürünleri" **sarı**, 61 firmaya "ana metaller ve makine imalatı" **sarı** sektörleri geliyor.

KOBİ'lerin üzerindeki baskıyı 3'le çarpın!

EDİTÖRDEN

Hakan GÜLDAĞ

hakanguldagi@nbe.com.tr

**İSO'nun 2024 yılı
'İkinci 500 Büyük'
araştırması
KOBİ'lerin reel olarak
zararına çalıştığını
gözler önüne serdi.
Bu yıl KOBİ'ler
üzerindeki baskılar
daha da arttı.
Aklınızı başımıza
alıp bu sarmaldan
çıkmanın zamanıdır.**

İSO'nun Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması, KOBİ'lerin üretimden satışlarının üç yıldır üst üste reel olarak gerilediğini gösteriyor.

Gerçi, **KOBİ** diyoruz ama enflasyon marifetiyle, **İkinci 500** şirketleri çoktan bu statülerini kaybetti. KOBİ tanımının da acilen güncellenmesi lazım. Sırf bu tanımlama yüzünden İkinci 500 şirketlerinin çoğu KOBİ'lere tanınan desteklerden yararlanamıyor.

Neyse, detayları içeride okuyacaksınız. İşin özü, önde gelen KOBİ'lerimizin önemli bilanço kalemlerinde **2008** krizinden sonraki en kötü tabloyla karşı karşıyayız. İkinci 500 şirketleri arasında geçen yıl zarar edenlerin sayısı tam yüzde 121 arttı.

Bu tablonun **2025**'te kötüleştiğini tahmin etmek zor değil. KOBİ'lerin **2024**'te karşı karşıya kaldığı iç ve dış

ekonomik gelişmelerin yarattığı baskıyı bu yıl ikiyle hatta üçle çarpın. Finansmana erişim koşulları bu yıl daha da ağırlaştığı gibi, siyasetteki gelişmeler de riskleri artırdı.

Türkiye'nin satınalma yöneticilerinin eğilimlerini ölçen **İSO Türkiye İmalat PMI**, 2024 Nisan verisinden bu yana kesintisiz bozulma eğilimi gösteriyor. Son olarak, haziran ayında 46,7 ile pandemi dönemindeki verilere yaklaştı.

Bu koşullarda yüksek faiz döneminin uzaması, KOBİ'ler üzerindeki baskının daha da ağırlaşmasına yol açıyor. Acı reçetenin ekonomik ve sosyal sonuçları her kesimde sıkıntıları iyice artırırken gözaltı ve tutuklamalarla faiz indirim döngüsünü tehlikeye atmak hiç de 'rasyonel' görünmüyor. Artık bu sarmaldan çıkmak için şu sıra tutunacak tek dal, 'anlamlı' faiz indiriminin beklendiği **Merkez Bankası** kaldı!

YÜKSEK FAİZ VE MALİYET İKİNCİ 500'Ü SARSTI Üretim ve ihracatta direndi, kârlılığı koruyamadı

"Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasına göre, küçük ve orta ölçekli **sanayi kuruluşları** 2024'te üretimden satışlarda yüzde 41 büyürken, reel olarak binde 1 küçüldü. 159 şirket geçen yılı zararda kapattı.

İstanbul Sanayi Odası (İSO), "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2024" Araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Üretimden satışlar yüzde 41 artışla 1 trilyon 393 milyar liraya çıktı. İstanbul Asfalt Fabrikaları 4 milyar 186 milyon TL ile ilk sırayı aldı.

"Üretimden Net Satışlar".

2024 yılı sonuçlarına bakıldığında üretimden satışlarını 988 milyar liradan 1 trilyon 393 milyar liraya çıkaran **İSO İkinci 500** şirketlerinin yüzde 41'lik artış performansının geçmiş üç yılın altında kaldığı görüldü.

Araştırmayı değerlendiren **İSO** Başkanı **Erdal Bahçıvan**, "İSO İkinci 500 şirketlerinin 2024 sonuçlarına baktığımızda; satışlarda zayıf performans, maliyetlerde yükseliş ve karlılıkta bozulma şeklinde özetleyebileceğimiz bir tablo ile karşı karşıyayız" dedi.

Bahçıvan, üretimden satışlarda **İSO İkinci 500**'ün reel olarak sadece binde 1 oranında gerilediğini ve bu yönüyle **İSO 500**'deki yüzde 3,4'lük düşüşe kıyasla daha dirençli bir görünüm sergilediğini ifade etti. Ancak faaliyet karlılığında ciddi bir aşınmanın gözlemlendiğine dikkat çekerek, 2024'te satışların maliyeti ile faaliyet giderlerinin son yılların en yüksek seviyelerine ulaştığını söyledi.

Araştırmaya göre, finansman ihtiyacının artarak devam etmesi ve faiz oranlarındaki yükseliş, fir-

İSO İkinci 500'ün en büyük beş şirketi

4 milyar 186 milyon TL
İstanbul Asfalt Fabrikaları

4 milyar 185 milyon TL
Yılmaz Redüktör

4 milyar 169 milyon TL
Boyteks Tekstil

4 milyar 166 milyon TL
Göltaş Çimento

4 milyar 146 milyon TL
Karel Elektronik

maların borçluluğunu da artırdı. **İSO İkinci 500**'ün finansman giderleri yüzde 45,4 oranında artarak 95 milyar TL'ye yükseldi. Aynı yılda faaliyet karı ise yüzde 18,9 azalışla 118 milyar TL'ye geriledi. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı 35,8 puanlık çarpıcı bir artışla yüzde 80,9'a yükseldi. Finansman giderlerinin faaliyet karına oranı 2023'te yüzde 45 seviyesindeydi.

İhracatta ise yüzde 6,2'lik artışla olumlu bir tablo ortaya koyan **İSO İkinci 500** şirketleri, istihdam tarafında ise art arda altıncı yılı da büyümeyle tamamladı. **s08-09**

İkinci 500 sanayi şirketinin üretimden satışları 2024'te yüzde 41,1 olan yıllık ortalama Yurt İçi Üretici Fiyatları Endeksi ile arındırıldığında reel olarak binde 1 oranında geriledi. Finansman giderlerinin faaliyet karına oranı bir yılda yüzde 45'ten 81'e çıktı.

KÂR EDEN KURULUŞ SAYISI 341'E DÜŞTÜ

2024 yılında **İSO İkinci 500**'ün tüm karlılık göstergelerinde olumsuz bir tablo yaşandı. **İSO İkinci 500**'de vergi öncesi dönem kâr ve zarar büyüklüğüne göre 2023 yılında kâr eden kuruluş sayısı 428 iken, bu sayı 2024 yılında 341'e geriledi. Zarar eden kuruluş sayısı da 72'den 159'a yükseldi. Bu sayı, **İSO İkinci 500**'ün açıklanmaya başlandığı 1997'den bu yana en yüksek değer olarak dikkat çekti.

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK İKİNCİ 500 ŞİRKETİ

34
milyar TL
İSO İkinci 500 vergi öncesi kâr

1.393
trilyon TL
İSO İkinci 500 üretimden satışlar toplamı

118
milyar TL
İSO İkinci 500 faaliyet kârı

İKİNCİ 500'E 66 ŞİRKET İLK KEZ GİRDİ

2024 yılında 66 yeni kuruluş **İSO İkinci 500** sıralamasında yer aldı. 41 kuruluş 2023 araştırmasında **İSO 500**'de iken 2024'te **İSO İkinci 500**'e girdi. 393 kuruluş araştırmanın son iki yılında da (2023, 2024) **İSO İkinci 500** sıralamasında yer aldı.

500'ÜN FAALİYET KÂRI YÜZDE 20 ORANINDA DÜŞTÜ

İSO İkinci 500'ün faaliyet kârı 2024'te yüzde 18,9 oranında azalarak 145 milyar liradan 118 milyar liraya geriledi. Buna paralel olarak faaliyet kârılığı oranı da yüzde 12,6'dan yüzde 7,3'e indi. Bu oran 2014-2023 ortalaması olan yüzde 10,9'un oldukça altında gerçekleşti. **İSO İkinci 500**'ün 2024'te vergi öncesi kâr ve zarar toplamı yüzde 63,8 oranında düşüşle 95 milyar TL'den 34 milyar TL'ye geriledi. Satış kârılığı oranı ise yüzde 8,2'den yüzde 2,1'e inerken, bu oran son on yılın ortalaması olan yüzde 7'nin oldukça altında kaldı.

ISO İKİNCİ 500 LİSTENİSE GİREN 500 FIRMA									
2024 sıra	2023 sıra	Firma İsmi	Üretimden satışlar (TL)	2024 sıra	2023 sıra	Firma İsmi	Üretimden satışlar (TL)		
1	283	İstanbul Aralık Paçacılar	4.185.990.700	126	55	Sarıbükür Ambalaj	3.295.464.899		
2	-	Yüksel Rediçler	4.184.981.587	127	-	Arsen Plastik	3.295.564.954		
3	-	Beytekel Tekstil	4.160.538.089	128	67	Erdiçler Alüminyum	3.292.549.534		
4	-	Göğün Gülleri BGL Çimento	4.166.673.182	129	92	Hacıoğlu Hacı Beton	3.286.383.070		
5	2	Karel Elektronik	4.146.578.242	130	242	Beyan Et ve Et Ürünleri	3.287.978.919		
6	-	ERBOSAN Erciyes Boru	4.132.560.779	131	35	Kaanoğlu Alüminyum	3.287.207.456		
7	-	Bien Yapı	4.127.538.112	132	83	Beyler Tekstil	3.265.628.330		
8	-	Çimbeton Hamirbeton	4.118.796.839	133	-	Kronos Tıccari Anırlar	3.260.652.137		
9	-	Agrolist Grup Turun	4.111.137.779	134	278	Uğur Konutçuluk	3.248.070.582		
10	-	PNB Seramika	4.088.838.838	135	-	Beyce Otis Anırlar	3.248.012.987		
11	160	Europower Enerji	4.083.101.536	136	388	Poyraz Poyraz Plastik	3.244.622.125		
12	85	RBS İsviçre İnşaat	4.068.160.796	137	136	ZF Lemförder Aks	3.241.686.644		
13	77	Teknik Plastik	4.064.438.811	138	218	Katana Gıda	3.240.208.237		
14	-	Unvan Un	4.039.467.468	139	156	Korkmaz Mutfak Eşyaları	3.235.087.031		
15	72	Süresan Bu Ürünleri	4.034.548.271	140	80	Öztürk Plastik Gıda	3.231.215.380		
16	-	İskan Boya Tekstil	4.033.445.900	141	-	Marshall Boya	3.218.938.541		
17	-	Tufan Enerji Denizi Çelik	4.033.154.221	142	-	-	-		
18	61	MST Construction	4.032.896.052	143	168	Pilarsan Çelik	3.192.926.992		
19	-	Menderes Tekstil	4.023.782.970	144	115	Günay Yasa Gıda	3.186.475.201		
20	1	Bisla Tekstil	4.014.328.862	145	131	İpki Tekstil	3.179.448.671		
21	122	Ünal Kablo	4.014.294.110	146	-	-	-		
22	68	Üniter Tekstil ve	4.013.999.787	147	42	Betaplan	3.172.504.018		
23	-	Kartal Hah Tekstil	4.011.024.988	148	87	Unmaz Genel İşlet	3.166.606.812		
24	-	Kenan Metal	4.008.350.561	149	174	Ölmezpaşa Süt Gıda	3.166.129.059		
25	-	Ulaş Gıda Un Tekstil	4.006.877.371	150	164	Genay Dekoratif Ürünler	3.157.951.648		
26	-	Turkmen Plastik	3.994.748.788	151	-	Tilbor Boru Plastik Petrol	3.150.335.000		
27	-	Ege Rediçler ve	3.978.293.380	152	-	-	-		
28	-	Bak Ambalaj	3.973.422.209	153	244	Öğütçü Tel	3.144.696.409		
29	128	Mayma Mam. Otomotiv	3.974.615.804	154	-	Rekuzat Çimento	3.134.313.403		
30	31	Çelikköy Tekstil	3.960.155.569	155	-	Kartman Karton	3.122.338.257		
31	-	Norm Sahil Vida	3.957.977.330	156	150	Aptir Turkey	3.118.828.120		
32	219	Günay Turunaz	3.948.588.322	157	58	Dalgacı Makina	3.115.394.204		
33	-	Ova Un Fabrikası	3.948.961.890	158	-	İFTON İstanbul Beton	3.092.915.383		
34	45	Koçtaş Laminat	3.943.020.177	159	70	Aydın Meneset	3.060.966.794		
35	18	Kahraman Makina	3.933.128.175	160	104	Natco Otomotiv	3.086.083.131		
36	84	Ödül Otomotiv A.Ş.	3.919.832.379	161	117	Yeniçilikçi Otomotiv	3.078.202.344		
37	37	Kapalar Kinyas	3.912.863.096	162	235	Öğütçü Süt Masalları	3.074.922.279		
38	11	Elman Elektrik Gereçleri	3.909.934.668	163	-	Ay Han Yemek Gıda	3.063.813.513		
39	26	Beytekel Hacı Beton	3.886.586.355	164	140	Zafer Tekstil	3.055.526.886		
40	227	Beytekel Turun	3.877.998.829	165	210	Çimen Alüminyum	3.042.832.565		
41	-	Danışan Gıda	3.858.994.432	166	176	Kiçikçiler Tekstil	3.038.796.411		
42	-	Erbil Tekstil	3.842.615.833	167	161	Uğurlu Tekstil	3.028.233.812		
43	99	ABC Deterjan	3.827.047.065	168	109	Öğütçü Otomotiv	3.024.024.154		
44	-	Ferit Döküm	3.823.094.007	169	152	Aras Filtre Sistemleri	3.000.903.122		
45	15	Kıyıcı-Kat Katkı	3.820.370.472	170	278	Karadeniz Tekstil	3.016.933.013		
46	29	Ege Kinyas	3.816.634.304	171	108	Soybeyir Demir Çelik	3.015.947.185		
47	-	Harpur Tekstil	3.797.998.990	172	-	-	-		
48	38	Tat Nigasta	3.797.221.672	173	81	Gösbey Enerji	3.013.311.422		
49	185	Tekim Turunaz Kinyas	3.785.732.390	174	-	Kuşay Boru	3.006.278.705		
50	8	Orta Anadolu	3.781.218.051	175	40	Soybeyir Gıda	3.000.980.236		
51	3	Kiçikçiler Tekstil	3.780.831.523	176	109	Demirgüç Döküm	2.999.717.279		
52	-	Tevayen MDF Levha	3.754.704.689	177	175	Öde Yalın	2.998.637.438		
53	142	Bardıçpa Gıda	3.737.921.839	178	487	Beytekel Çimento	2.995.770.193		
54	232	Öğütçü Paçacı	3.731.432.804	179	260	İpek Turun Ürünleri	2.984.902.193		
55	113	T.T.L. Tütün	3.699.748.509	180	239	İlme İnşaat	2.984.550.722		
56	-	-	-	181	138	Vardak Kagit Enerji	2.982.204.570		
57	-	Alkocut İleri Kim.	3.688.889.718	182	165	Özdemir Et Tekstil	2.979.079.291		
58	141	Zer Tağ	3.686.647.238	183	22	Superit Bor Ürünleri	2.972.001.025		
59	-	Dinamik Madencilik	3.678.051.040	184	21	Solides Güçer Ürünleri	2.969.789.666		
60	-	Baykan Drenaj	3.677.244.189	185	130	Burna Beton	2.960.028.905		
61	36	Bilgili Süt Gıda	3.673.735.127	186	170	Karadeniz Karadöğüş	2.961.101.098		
62	-	Taşkın Çimento	3.656.620.403	187	470	Çelikköy Grup Gıda	2.942.732.140		
63	66	İpektaş Beton Ambalaj	3.655.500.284	188	162	Yurtbay Seramik	2.948.879.821		
64	192	Pektaş Otomotiv Mamülleri	3.652.705.413	189	140	Beyan Nigasta Gıda	2.947.106.796		
65	91	Mendi Kale Nobel Ambalaj	3.645.463.963	190	7	Çukurova İnşaat	2.947.106.352		
66	32	Sefa Turun	3.642.061.990	191	-	-	-		
67	-	Fellow Enerji	3.640.637.972	192	183	Bor Alüminyum	2.942.965.413		
68	-	ÇİMENTA Çelik İnşaat	3.638.152.200	193	152	Genay Kinyas	2.934.485.530		
69	12	T.E.O. Otomotiv	3.637.297.291	194	-	-	-		
70	24	Çanakkale Proje Ambalaj	3.637.157.451	195	34	Gold Harvest	2.932.482.959		
71	4	Bor Beket	3.625.467.029	196	308	Baldıran Yem	2.920.183.796		
72	-	Nikel Padanaan Çelik	3.622.413.990	197	189	Tevayen Alüminyum	2.906.044.000		
73	76	TYH Tekstil Paçacılar	3.618.830.121	198	-	-	-		
74	93	Öztaş Tünelin Ürünleri	3.613.205.181	199	281	İncirtek İncir Et Ürünleri	2.900.332.294		
75	98	Boskay Metal	3.608.192.004	200	222	Ege Çelik Endüstri	2.896.596.228		
76	-	Batıncık Çelik Çimento	3.606.965.707	201	71	İzmirli Kinyas	2.896.448.338		
77	139	Paçacı Alüminyum	3.600.097.830	202	179	Uğur Seramik	2.894.410.007		
78	-	Seyhan Plastik Ürünleri	3.594.573.500	203	97	Aktı Metal	2.890.225.896		
79	52	Süresan Marine Deterjan	3.581.332.815	204	86	Orma Orman	2.888.557.310		
80	206	Çanakkale Madencilik	3.578.510.331	205	270	De-Ka Elektroteknik	2.878.658.147		
81	159	Nusmak İncir Döküm	3.577.794.054	206	157	Türk Yırtıcı Tekstil	2.877.051.337		
82	-	Burun Gıda	3.574.831.810	207	114	Günay Süt Enerji	2.872.066.623		
83	118	Corbua Çelik	3.567.800.130	208	348	Öğütçü Gıda	2.864.197.347		
84	54	Beytekel FZ Kinyas Plastik	3.565.954.914	209	346	Çelikköy Çelik	2.842.981.453		
85	-	Kayseri Metal Center	3.565.471.185	210	300	Bakır Enerji	2.835.702.898		
86	-	Milat Hah	3.550.800.987	211	155	Yeniçilikçi Çimento	2.832.033.178		
87	94	Sanar Un ve Yem	3.548.524.118	212	447	Gölpazarı Seramik	2.830.890.936		
88	405	Öztaş Gıda Enerji	3.536.861.839	213	218	B-Plan Bursa Plastik	2.826.408.185		
89	-	Johnson Elektrik	3.537.174.003	214	122	Demir Un Enerji	2.820.168.458		
90	124	Sanar Elektrik Motorları	3.530.030.086	215	-	Günaypaç Madencilik ve	2.818.221.908		
91	408	Reil Rediçler	3.518.588.231	216	466	Hacıhan Tekstil	2.815.344.169		
92	193	Şenocak Gıda Paçacı	3.518.116.385	217	-	-	-		
93	-	Hacıhan Genel İşlet	3.515.098.979	218	269	Bella Gıda	2.812.078.796		
94	147	Burhanbey Enerji	3.511.467.173	219	126	Hekimözü Un	2.800.606.639		
95	132	Ankara Meneset	3.509.686.520	220	184	Akhan Un	2.800.698.321		
96	-	-	-	221	148	Argon Kinyas	2.798.345.126		
97	43	Konya Çimento	3.504.682.554	222	-	Yılmaz Süt	2.791.416.221		
98	-	-	-	223	285	CMK Kablo	2.788.196.744		
99	53	Beytekel Hacı	3.470.690.990	224	488	Günaypaç Tekstil	2.787.644.996		
100	238	Çayeli Bakır İşletimleri	3.470.216.225	225	261	Altınözü Gıda	2.786.637.344		
101	107	Banık Mobilya	3.468.465.938	226	133	Harman Gıda	2.781.995.868		
102	-	-	-	227	230	İçiş Seramik	2.787.282.342		
103	170	Öğütçü Tekstil	3.463.870.248	228	350	Aydın Et Enerji	2.780.408.823		
104	74	Rgeçil Kinyas	3.455.345.487	229	289	İpekpaç Tekstil	2.783.686.500		
105	277	Niğdehöl Metal	3.454.840.029	230	-	-	-		
106	-	Aster Tekstil	3.430.391.342	231	129	Ege Fren	2.780.800.197		
107	102	Ve-Ge Hacıhan Kagit	3.428.910.327	232	134	RHİ Makina	2.780.809.728		
108	314	Tenay Gıda	3.424.127.707	233	41	Dinçer Rçyon	2.780.799.985		
109	385	Rakel Elektrik	3.423.068.192	234	130	Fomfili Otomotiv	2.780.692.897		
110	151	Ere Kablo	3.416.674.701	235	295	Pesman Madencilik	2.781.207.864		
111	-	-	-	236	363	Anadoluhacı Bakır	2.745.862.970		
112	-	Ekiner Enerji	3.385.891.879	237	46	Pesman Makina	2.745.751.117		
113	106	Plastey Kinyas	3.379.806.408	238	-	-	-		
114	116	Taşpaç Gıda	3.377.096.332	239	309	ASD Laminat	2.721.221.926		
115	100	Hacı Çelik	3.373.792.083	240	-	Arobus Arçay İnşaat	2.720.588.964		
116	-	-	-	241	166	Bakırte Tekstil	2.716.615.776		
117	60	Kale Kilit ve Kalem Enerji	3.361.902.932	242	248	Belgin Madeni Tağlar	2.714.907.811		
118	-	-	-	243	340	Amir Madeni Gıda	2.713.806.456		
119	64	Norm Seramika	3.356.020.868	244	300	ELK Motor	2.711.504.889		
120	255	Türkan Gıda	3.348.815.007	245	-	-	-		
121	462	Alpda Rediçler	3.346.602.030	246	231	Marmar Enerji Elektrik	2.703.243.503		
122	-	Durmuşlar Makina	3.342.370.383	247	225	Akhan Metal	2.693.715.213		
123	63	Şişirçik Plastik	3.337.144.964	248	287	Kemal Bakırçık	2.680.205.676		
124	18	Bike Değirmenlik	3.334.046.021	249	301	Seyhan Hacı Tekstil	2.676.975.332		
125	75	ARAS Ambalaj Plastik	3.331.978.081	250	308	İkiztepe Tekstil	2.677.308.205		

SANAYİCİ YAVAŞLAYAN İÇ TALEBİ İHRACATLA DOLDURAMADI

İkinci 500'de çarklar döndü kârlılık azaldı

Yüksek teknolojinin payında düşüş var

Teknoloji yoğunluklarına göre yarabilmektedir. ISO İkinci 500'de en yüksek pay yüzde 41 ile düşük teknoloji yoğunluklu sanayi işletmeleri aileleri, bu grubun payında 3,5 puanlık düşüş görüldü. Orta-düşük teknoloji sanayilerinin payı 1,5 puan artarak yüzde 27,7'ye, orta-yüksek teknoloji sektörünün payı 2,3 puan yükselişle yüzde 28'e ulaştı. Yüksek teknoloji grubun payı ise 0,3 puan düşüşle yüzde 3,3'e geriledi. Bu veriler, özellikle orta-yüksek ve yüksek teknoloji sektörleri toplamının ISO İkinci 500'deki kazı yüzde 30 bandında ağırlıklı olarak olduğu ve bu alanın nokta yeteri bulunmuyor. Dijitalleşme ve yeşil dönüşümün küresel rekabete dönüşümüne bir gelecek açısından sanayicilerin bu alanda daha fazla çaba harcaması gerekiyor.

Türkiye'nin en büyük ikinci 500 sanayi kuruluşları belli oldu. ISO tarafından yapılan araştırmada şirketlerin, üretimden satışları 1,3 trilyon liraya ulaştı. Bu tabloda üretimden satışlar son 3 yılın altında kaldı.

Satışların artmasına rağmen kârlılık eridi. Artan ihracat da şirketlere taze kan olmadı. Faaliyet kârlılığı yüzde 18,9 azalarak 118 milyar liraya geriledi.

GENEL TOPLAM 1.393.002.992.131

ISO 'ikinci 500' de kârlılık geriledi, satışlar reel olarak düştü finansman yükü arttı

Sanayide risk büyüyor

Araştırmamız **sanayicilerin** 2024 yılında karşı karşıya kaldığı iç ve dış ekonomik baskıları net biçimde ortaya koyduğunu belirten başkan **Erdal Bahçivan**, şirketlerin risk altında olduğunu belirtti.

İstanbul Sanayi Odası (İSO), "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2024" araştırmasını yayımladı.

Rapora göre, orta ölçekli **sanayi** kuruluşlarının finansman yükü rekor düzeyde artarken kârlılıkta önemli gerilemeler yaşandı. Satışlar ise reel olarak geriledi.

İSO verilerine göre İkinci 500'ün üretimden net satışları 2024 yılında yüzde 41 artarak 1 trilyon 393 milyar TL'ye çıktı.

Ancak artan maliyetler ve finansman giderleri, firmaların performansını olumsuz etkiledi. 2024'te yüzde 41.1 olan Yurt İçi Üretici Fiyatları Endeksi ile arındırıldığında reel olarak binde 1 gerileme kaydedildi. Artış geçmiş üç yılın gerisinde kaldı.

İkinci 500'de de karlar sert düşüş gösterdi. Faaliyet kârı 2024'te yüzde 18.9 gerileyerek 145 milyar liradan 118 milyar liraya geriledi. Satışlardaki zayıf performansın yanı sıra maliyetlerdeki yüksek artışlar da karlılığı olumsuz etkiledi. Faaliyet karlılığı oranı da yüzde 12.6'dan 7.3'e indi.

Araştırmada, **sanayicilerin** finansman giderleri yüzde 45.4 oranında artarak 95 milyar TL'ye yükseldi. Borç özkaynak yapısında ise özkaynak lehine değişim

gerçekleşti. Özkaynakların toplam aktif içindeki payı yüzde 53.6'dan yüzde 55.2'ye çıkarken borçların payı yüzde 46.4'ten yüzde 44.8'e geriledi.

Kâr eden şirket azaldı

İkinci 500 içinde kar eden kuruluş sayısı 2023'de 428 iken 2024'te 341'e geriledi. Zarar eden kuruluş sayısı da 72'den 159'a yükseldi. Bu durum 1997'den beri en yüksek değer olarak ortaya çıktı.

E. Bahçivan

'Baskı artıyor'

İSO Yönetim Kurulu

Başkanı **Erdal Bahçivan**,

sanayicilerin yüksek faiz,

kur baskısı ve öngörülemezlik nedeniyle zor bir yıl geçirdiğini belirterek, "Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı çarpıcı bir şekilde yüzde 45'ten yüzde 81'e sıçramış durumda. İkinci 500'ün verileri, **sanayi** firmalarının finansal sürdürülebilirlik açısından risk altında olduğunu gösteriyor" dedi.

Araştırmamız, **sanayicilerin** karşı karşıya kaldığı ekonomik baskıları net biçimde ortaya koyduğunu söyleyen Bahçivan, "Tüm bu zorluklara rağmen **sanayiciler** üretmeye, ihraç etmeye ve istihdam yaratmaya devam ediyor. Bu çaba takdire şayan" dedi.

ÜRETİMDEN SATIŞA GÖRE İLK ÜÇ

İstanbul Asfalt Fabrikaları

4 milyar 186 milyon TL

Yılmaz Redüktör

4 milyar 185 milyon TL

Boyteks Tekstil

4 milyar 169 milyon TL

Fortune 500'de de kârlar düştü

TÜRKİYE'NİN en büyük 500 şirketinin sıralandığı Fortune 500 **Türkiye** 2024 araştırmasının sonuçları açıklandı. Şirketlerin toplam net satışları, geçen yıla göre yüzde 35.6 artarak 17 trilyon 390 milyar TL'ye ulaştı. Ancak net kârlar yaklaşık yüzde 55 oranında düştü. Buna karşın istihdamda artış kaydedildi.

Fortune **Türkiye** ve CRIF **Türkiye** iş birliğiyle 2008'den bu yana hazırlanan araştırma, şirketlerin ekonomik zorluklara rağmen büyüme ve istihdam odaklı stratejilerini sürdürdüğünü ortaya koydu. Fortune 500'deki şirketlerin **Türkiye** GSYİH'si içindeki payı yüzde 40.1 olarak gerçekleşti.

Enflasyon muhasebesi nedeniyle

reel artış analizinin tüm liste üzerinden yapılmadığı belirtilen araştırmada şirketlerin toplam net kârı, geçen yıla göre yüzde 54.9 azalarak 435.7 milyar TL'ye geriledi. Bu düşüşte yüksek finansman maliyetleri, kur farkı zararları ve enflasyon muhasebesi etkili oldu. Listedeki 351 şirket kâr açıklarken 149'u zarar etti.

Fortune 500 **Türkiye** 2024 sıralamasında ilk üç değişmedi. Enerji Piyasaları İşletme AŞ (EPİAŞ) 864.8 milyar TL net satışla zirvedeki yerini korurken Tüpraş 810,4 milyar TL ile ikinci, Türk Hava Yolları ise 745.4 milyar TL ile üçüncü oldu. Ford Otomotiv 595 milyar TL ile dördüncülüğe yükselirken BİM 519.6 milyar TL ile beşinci sıraya çıktı.